

beleidsplan

april 2021

Stichting Lenteland heeft als doelstelling om bij te dragen aan de transitie richting regeneratieve, agro-ecologische landbouw, zonder ploegen, zware machines en gebruik van kunstmest en pesticiden, met evenveel aandacht voor het ondergrondse als voor het bovengrondse leven, zodat de biodiversiteit toeneemt en er meer koolstof en water in de grond wordt opgenomen.

Tevens streeft de stichting naar het vergemeenschappelijken van het bezit van grond en dus het verminderen van het particuliere – en mogelijk speculatieve – bezit van grond.

De stichting is een vermogensfonds, zonder winstoogmerk en beoogt uitsluitend het algemeen belang te dienen. Dit document beoogt inzicht te geven in de manier waarop uitvoering wordt gegeven aan het nastreven van deze doelstelling.

Inhoudsopgave

Achtergrond en aanleiding	2
Over geld, bezit en rente	2
Over grond en voedsel	3
Gangbare landbouw in cijfers	4
Agro-ecologische transitie en toekomstboeren	4
Doelgroepen en diensten	6
Grondeigenaren	7
Toekomstboeren	7
Crowdfunders	7
Consumenten	8
Model van de regeneratieve boerderij	9
Structuur van de lokale coöperatie	11
Creatief eigenaarschap	11
Economisch eigenaarschap	11
Juridisch eigenaarschap	11
Vergelijking met andere initiatieven	12
Team	14
Financiering en crowdfunding	16
Plan van aanpak	17
Boerderijen	17
Boeren	17
Crowdfund campagnes	17
Samenvatting	18

Achtergrond en aanleiding

De oprichter van Lenteland, Wouter Veer, zet zijn ervaring, tijd en vermogen sinds 2013 in voor de duurzaamheids transitie, via onder andere stichting ifund en BlueCity. Hij streeft nu naar een radicale omslag in onze omgang met geld, bezit, grond en voedsel en wil met Lenteland nieuwe organisatievormen binnen het gedachtengoed van “de commons” en regeneratieve boerderijen ontwikkelen.

Over geld, bezit en rente

Waarom is het in ons huidige financiële systeem winstgevend om een mooi bos om te kappen, alle bomen te verkopen, er een soja of palmolieplantage op te zetten en het geld vervolgens te investeren in iets anders? Dat komt omdat geld een magische eigenschap heeft gekregen, die al het echte bezit niet heeft: rente, het wordt meer waard, als je er niets mee doet.

Geld is waarschijnlijk ooit geleidelijk ontstaan als tegenprestatie voor giften, waar niet direct een tegengiften voor was en het ontwikkelde zich vervolgens tot een ruilmiddel. Deze erg nuttige functie van geld bevordert samenwerking en stemt menselijke activiteiten op elkaar af. De functie opslagmiddel van geld is een meer discutabele. In beperkte mate hadden jagers en verzamelaars maar bepaalde bezittingen en al het tastbare bezit werd langzaam minder waard door slijtage, verrotting of het had onderhoud of opslag nodig.

Geld werd – naast ruilmiddel – ook langzaam een opslagmiddel voor langere periodes dan alleen het overbruggen van de seizoenen. En hiermee kon er schaarste van het geld als ruilmiddel ontstaan. Heb je een tekort aan het ruilmiddel, dan leen je het van iemand die er een overschot aan heeft en daar betaal je een vergoeding voor: rente.

Geld werd zo geleidelijk een magische talisman, die – in tegenstelling tot alle tastbare bezittingen – meer waard werd als je er niets mee deed, in plaats van minder. Zo ontstond ook de liquiditeitsvoorkeur: Je kan beter geld hebben dan iets tastbaars. Want je kan altijd weer “een nieuwe kopen”.

Zo kan het gebeuren dat de mensheid massaal onze CO₂-absorberende en zuurstof-producerende bomen omkapt. Als geld dezelfde eigenschap zou hebben als alle tastbare bezittingen, dan zouden we dit probleem oplossen: een negatieve rente, waarmee alles vanzelf minder waard wordt. Met een negatieve rente kan je een bos beter behouden, of elke maand een boom omzagen, als je hem echt nodig hebt.

Tegenwoordig is bijna al het geld dat in omloop is met een muisklik door een commerciële bank gecreëerd, als rentedragende schuld. Dit zorgt ervoor dat de ongelijkheid per definitie exponentieel moet groeien. Steeds meer geld hoopt zich op bij mensen die er al genoeg (of te veel) van hebben. En deze eigenschappen van geld besmetten als het ware steeds meer tastbare bezittingen, vooral ook grond en vastgoed. Ook daarvoor geldt nu, dat je ervoor moet betalen om het te gebruiken, en meestal aan mensen die al te veel hebben. Zo wordt een steeds groter deel van wat vroeger tot de commons behoorde en dus van iedereen (of van niemand) was, nu onderwerp van speculatie en speelbal van de groeiende ongelijkheid.

Ongelijkheid en onduurzaamheid

Niet alleen ongelijkheid, maar ook onduurzaamheid is een gevolg van dit systeem. Meer terugbetalen dan je geleend hebt (dus: rente) dwingt ons om in competitie met elkaar te gaan en van elkaar te winnen. We hebben een prikkel om zoveel mogelijk menselijke activiteit binnen het raamwerk van het bruto nationaal product te brengen en elkaar te betalen voor wat we ooit gratis voor elkaar deden. Een andere manier om meer geld te verdienen is de natuur te exploiteren, iets harder gezegd: de commons steeds verder leeg te roven.

En degenen die dat het beste kunnen, worden eigenaar van het meeste geld, de meeste grond, de meeste huizen en de meeste bedrijven. Degene die dat minder goed kunnen, moeten steeds meer betalen om dat geld, die grond en die huizen te mogen gebruiken. Hun inkomen uit arbeid, vloeit voor een steeds groter deel naar diegenen, die hun inkomen voornamelijk uit bezit halen en niet uit hun arbeid.

Toegang tot land

Dit systeem en deze processen hebben onder andere ook tot gevolg gehad, dat toegang tot land inmiddels een van de grootste obstakels is geworden voor mensen, die op een andere manier met grond en voedsel aan het werk willen. Pachtprizen zijn soms hoog en als je al kunt pachten, dan is het vaak voor een te korte periode om investeringen in regeneratieve landbouw te kunnen terugverdienen. En land kopen is vaak al helemaal niet mogelijk, vanwege de enorme financieringslasten en invloed van banken, die aansturen op schaalvergroting en korte termijn verdienmodellen. Voor een regeneratieve boerderij, die pas na 5 jaar break-even draait, krijg je geen hypotheek.

Lenteland heeft een radicaal andere blik op geld en het financiële systeem dan gangbaar is en wil met haar activiteiten bijdragen aan een transitie. We streven naar een wereld, waar rendement alleen gemaakt kan worden, door inzet van productieve arbeid en herstel van de schade die de laatste decennia ontstaan is. Het zuivere bezit van geld of grond, zonder dat je daar iets nuttigs mee doet, mag volgens ons geen voordeel opleveren. De grond onder Lenteland boerderijen wordt daarom voor eeuwig uit het speculatieve domein vrijgekocht en bestemd voor regeneratieve landbouw.

Over grond en voedsel

Verreweg de meeste mensen eten tegenwoordig voedsel, waarvan ze niet weten waar het vandaan komt, wie het gemaakt heeft en al helemaal niet hoe het gemaakt is. Meestal komt het van heel erg ver weg, wordt het efficiënt en industrieel gemaakt en zijn er een hoop kunstmatige chemicaliën aan te pas gekomen. Zelfs het natuurlijke, plantaardige voedsel, zoals groente, fruit, noten en rijst, komt van ver uit grote monoculturen. Bij het vele bewerkte voedsel met ingewikkelde lijsten ingrediënten of het vlees, dat we nog steeds massaal eten, is het nog veel erger. De voedingswaarde is over het algemeen matig en de ecologische voetafdruk is groot, in termen van watergebruik, grondgebruik, klimaatimpact, ontbossing en broeikasgasuitstoot.

Transitie van gangbaar naar regeneratief

En veel boeren die ons voedsel produceren, voelen ook dat het huidige systeem ergens wringt. Ze kennen de consument die hun voedsel eet niet meer (veel eten is voor export) en via de media komen er allerlei oordelen en meningen over hen heen, die niet altijd positief zijn. Denk aan dierenrechtenschendingen, stikstofproblematiek, commentaar van natuurorganisaties en bezwaren tegen landbouwsubsidies. Ook worden de afnemers steeds groter en machtiger, waardoor de marktprijzen dalen. En vaak is er ook nog een bank, die maandelijks flinke rentes en aflossingen eist.

Ook bij de boeren zelf dringt het besef steeds meer door dat de negatieve effecten van kunstmest en pesticiden, op lange termijn mogelijk groter zijn dan de positieve effecten. In eerste instantie leek het prachtig en logisch, de chemie en de wetenschap die ervoor zorgen dat we steeds efficiënter en goedkoper steeds meer opbrengst uit de grond halen, plagen bestrijden en steeds meer uniforme producten kunnen afleveren. Men wist nog niet goed genoeg, hoe deze werkwijze in feite het bodemleven aantast, hoe de biodiversiteit verloren gaat en hoe het de natuur eigenlijk dood maakt.

Een blik op vers omgeploegde akkers tot aan de horizon, of hectares vol opgroeiende prei of mais: vanuit het gangbare perspectief is dit een bijna romantisch ideaalbeeld van het boerenleven. Vanuit een nieuwer perspectief kan je ook een levenloze industriële woestijn zien.

We weten inmiddels steeds beter dat biodiversiteit en een gezond bodemleven essentieel zijn voor een gezond ecosysteem. En we leren ook dat we nog steeds ruim voldoende voedsel kunnen produceren door met de natuur mee te boeren, in plaats van er tegenin, op een manier die houdbaar is op lange termijn. Bovendien stijgt hiermee de voedingswaarde van ons voedsel en levert het een enorme bijdrage aan het oplossen van de klimaatcrisis en de biodiversiteitscrisis.

Gangbare landbouw in cijfers

We illustreren de landbouw aan de hand van wat cijfers (bron: www.agrimatie.nl), waarbij we onder andere de veeteelt en de glastuinbouw buiten beschouwing laten. De alternatieve omgang met grond die stichting Lenteland nastreeft richt zich met name op akkerbouw.

Een akkerbouwer (er zijn er anno 2021 nog 18.700, een halvering in de afgelopen 20 jaar) verdiende in 2019 gemiddeld ongeveer € 40.000. Daarvan bestaat € 28.000 uit subsidies. Om dit inkomen te verdienen, bewerkte hij gemiddeld 28 hectare grond en gebruikte daarvoor ruim 6 ton stikstofmest, bijna 2 ton fosfaatmest en 224 kg pesticiden. Die mest en bestrijdingsmiddelen kostten hem € 39.000. Daarnaast was hij aan financieringslasten € 17.000 kwijt. Er zijn ook nog 2840 vollegronds groentebedrijven (ook bijna een halvering in 20 jaar) met gemiddeld 9 hectare. Een boer verdient hier gemiddeld € 61.000 (enigszins vertekend door de grotere verdiensten van ruim € 100.000 van boomkwekers en bloembollenkwekers, die ook in deze categorie vallen). Dit is inclusief € 10.000 aan subsidies. Mest en gewasbescherming kostten gemiddeld € 33.000 en financiering € 12.000.

Het huidige systeem dwingt deze boeren bijna om op een gangbare manier met eenjarige gewassen te werken, met gebruik van kunstmest, dierlijke mest (anders groeit er niets meer) en pesticiden (door het gebrek aan biodiversiteit zijn er geen natuurlijke vijanden van plagen). De enige strategie om een stap verder te komen is schaalvergroting, dat financiert de bank wel. Overstappen op een biologische werkwijze is voor velen geen haalbare kaart, laat staan een biodynamische werkwijze. En overstappen op natuurinclusieve landbouw, agroforestry en permacultuur principes, kan alleen eigenlijk voor idealisten die de loterij gewonnen hebben.

Agro-ecologische transitie en toekomstboeren

Eigenlijk is iedereen het erover eens, dat het huidige systeem onhoudbaar is en dat een grote transitie naar een natuurpositief voedselsysteem noodzakelijk is. Maar veel nieuwe initiatieven missen nog schaal, professionaliteit, massa en een gezamenlijke strategie om de problemen waar ze tegen aan lopen structureel op te lossen.

Natuurinclusieve boerderijen zijn arbeidsintensiever, maar kunnen na volwassenwording zelfs een grotere opbrengst per hectare opbrengen, met een betere prijs voor de producten. De omzet kan dus zelfs flink omhoog. De kosten voor kunstmest en pesticiden vallen weg en er zullen steeds meer regelingen komen, waarmee boeren en landeigenaren betaald worden voor de ecosystemendiensten die zij leveren, zoals koolstofopslag, grotere buffercapaciteit voor water en toename van de biodiversiteit. Het onderscheid tussen landbouw en natuur kan hiermee vervagen, waarmee ook de prijs van grond lager wordt.

Het beeld van de gangbare boer is een stevige man die met grote machines over zijn land rijdt, om dat te ploegen, gewassen te planten, te bespuiten of te oogsten. Er is gelukkig een groeiende groep mensen die op een andere manier aan het werk wil. We kunnen hen “toekomstboeren” noemen, naar analogie van de gelijknamige vereniging, die zich richt op een duurzaam, ecologisch en (natuur)inclusief boerenbedrijf, waarbij toegang tot grond een belangrijk thema is.

Deze “toekomstboeren” zoeken een balans tussen ecologie, economie en het sociale aspect. En er is gelukkig ook steeds meer kennis en bewustwording op dit domein. Steeds meer mensen geloven dat het mogelijk is om meer met de natuur mee te werken, in plaats van haar te overheersen. Deze groep wil permacultuur principes toepassen (en daarmee het bodemleven herstellen, meer water bufferen, meer koolstof opslaan en de biodiversiteit vergroten) en tegelijk efficiënt en economisch rendabel planten, onderhouden en oogsten. En tevens, vanuit een holistisch perspectief, ook nog relaties en verbinding tussen mensen onderling en tussen mensen en grond herstellen.

Stichting Lenteland wil deze toekomstboeren de ruimte geven, door hen toegang tot land te geven en hen te helpen regeneratieve boerderijen op te zetten.

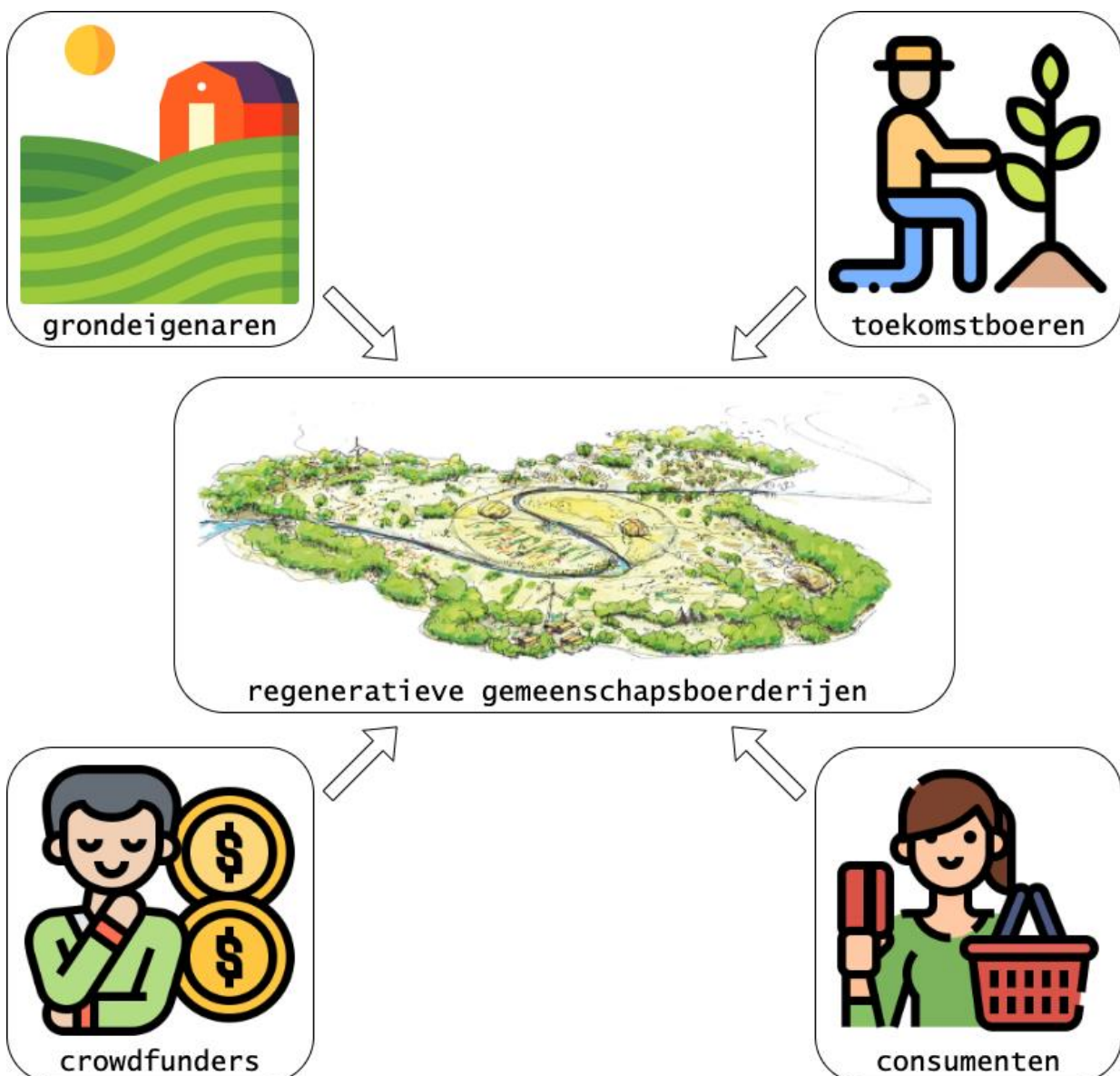

Doelgroepen en diensten

Lenteland ziet een toenemende behoefte en een onbenut potentieel bij vier doelgroepen: grondeigenaren, toekomstboeren, consumenten en crowdfunders. Dit zijn de partijen die nodig zijn voor het realiseren van meer regeneratieve gemeenschapsboerderijen en het voorziet voor hen in een belangrijke – overigens voor alle vier de doelgroepen een verschillende – behoefte. Op deelgebieden is er de afgelopen jaren al veel energie en beweging te zien.

Crowdfunding in het algemeen is niet meer weg te denken en het samen investeren in grond is erg in opkomst. De lokale transparante voedselketen voorziet in een grote behoefte bij consumenten. Er verschijnen steeds meer voedselbossen en permacultuur opleidingen.

Lenteland gaat financiële, juridische en inhoudelijke proposities ontwikkelen, waarop deze partijen kunnen aansluiten, zodat zij elkaar beter kunnen vinden. Zo versnelt Lenteland de transitie die al gaande is en gaat het onbenut potentieel sneller stromen.

Grondeigenaren

Steeds meer eigenaren van (landbouw)grond willen bijdragen aan een duurzame toekomst, maar het is voor hen lastig om passende keuzes te maken. Hun grond is veel waard, het is hun pensioen en er is veel emotie aan verbonden. Op welke manier draag je deze grond over aan kinderen of anderen, zodat het én goed voelt én financieel goed geregeld is? Zodat zeker is gesteld, dat er in de toekomst met zorg en liefde omgegaan wordt met de bodem, op een manier die ook de goedkeuring van de kinderen heeft en zodat er een prettig en zorgenvrij pensioen in het verschiet ligt?

Lenteland biedt deze grondeigenaren verschillende mogelijkheden, die afgestemd kunnen worden op veel specifieke situaties en wensen. De grote gemene deler is wel altijd dat de grond het eigendom wordt van een nieuwe coöperatie. Samen met de verkoper kan de gewenste rol en het gewenste belang binnen deze nieuwe coöperatie vormgegeven worden.

Oproep:

“Heb je grond in bezit en wil je daarmee bijdragen aan een betere toekomst? Verkoop, verpacht of doneer die grond dan geheel of gedeeltelijk aan stichting Lenteland en besluit mee over wat we met je grond gaan doen.”

Toekomstboeren

Steeds meer mensen willen zich verbinden aan een stuk grond, maar daar anders mee om gaan dan gangbare landbouwers in de afgelopen decennia hebben gedaan. Ze zien handmatig arbeid op het land als verbindend en willen voedsel verbouwen voor hun gemeenschap op een manier die de natuur ondersteunt en sterker maakt, in plaats verslechtert. Maar deze toekomstboeren hebben nauwelijks toegang tot land, in ieder geval niet op een manier die hen de zekerheid geeft dat ze langdurig aan de slag kunnen met deze grond en een veilig bestaan kunnen opbouwen, ook in financiële zin.

Lenteland biedt deze boeren toegang tot grond, op een toekomstbestendige en inclusieve manier. We zorgen voor een passende juridische en financiële structuur, hulp bij een ontwerp van de boerderij en ondersteuning bij de exploitatie.

Oproep:

“Wil je aan de slag met regeneratieve landbouw en zoek je daarvoor een geschikte plek? Sluit je aan bij een van de door stichting Lenteland opgerichte coöperaties, wordt mede-eigenaar en maak je droom waar!”

Crowdfunders

Steeds meer mensen hebben een beetje of erg veel geld over, dat ze willen investeren in lijn met hun overtuigingen. En steeds meer mensen doen dat liever in lokale en tastbare initiatieven waarmee ze zich verbonden kunnen voelen, dan bij banken, in fondsen of via andere instituten. Crowdfunding is niet meer weg te denken en projecten slagen er keer op keer in om genoeg geld op te halen. Recent zijn er ook meer voorbeelden van crowdfinancieringen voor stukken grond die erg succesvol verlopen.

Lenteland biedt deze crowdfunders de mogelijkheid om hun kapitaal in lijn met hun overtuiging te investeren en mede-eigenaar te worden van hun eigen regeneratieve boerderij. De investering is voor ongeveer 1/3 in de exploitatie van de boerderij en dit deel is daarmee risicovol, maar kan ook rendement opleveren. En ongeveer 2/3 zit in de grond en is waardevast. Daar kan echter geen winst op gemaakt worden, want de grond wordt nooit meer verkocht en we willen speculatie voorkomen. Dit deel kan wel via Lenteland verkocht worden aan andere investeerders.

Oproep:

“Wil je met ons mee investeren in een echt duurzame landbouw en omgang met grond? Koop dan nu gronddelen en exploitatiedelen in een van de door stichting Lenteland bestuurde coöperaties. Gronddelen zijn waardevast, je rendement is voedselzekerheid.”

Consumenten

Steeds meer consumenten zijn op de hoogte van de verwoestende gevolgen van gangbare landbouw, het verlies van biodiversiteit, afsterven van bodemleven en de achteruitgang van de kwaliteit van ons voedsel. Zij zoeken naar manieren om gezonder te eten en (weer) te weten, waar hun voedsel vandaan komt. De regionale transparante voedselketen is onmiskenbaar in opkomst. Maar er is nog te weinig aanbod en diversiteit daarin. Er zijn steeds meer CSA-tuinen, waarbij consumenten op abonnementsbasis vers eten direct bij de boer halen, maar allemaal hebben ze wachtlijsten.

Lenteland biedt deze consumenten via een groeiend aantal CSA-tuinen en regeneratieve boerderijen de mogelijkheid zich weer te verbinden met een lokale boerderij met gelijkgestemde boeren en met anderen uit hun eigen regio. Een groeiend aantal mensen kan op deze manier gezonder eten en via hun consumptie bijdragen aan herstel van natuur en biodiversiteit; klimaatpositief voedsel.

Model van de regeneratieve boerderij

De ideale Lenteland boerderij bevat een veelheid aan functies en elementen die elkaar versterken. Naast uiteraard de overkoepelende doelstellingen van Lenteland heeft een lokale boerderij 2 doelen: voedselproductie enerzijds en educatie, inspiratie en verbinding anderzijds. De lokale gemeenschap wordt versterkt rondom het thema gezond en duurzaam voedsel. Duurzaam, in de betekenis van volhoudbaar. Dat betekent dat er op een manier met de grond wordt omgegaan, die oneindig volgehouden kan worden én dat er gelet wordt op schaalgrootte en efficiency, omdat het op termijn ook economisch haalbaar en rendabel moet zijn.

Elke Lenteland boerderij heeft in ieder geval de volgende eigenschappen, functies of elementen:

- Een woning (of bouwkavel) op het erf voor de boeren, zodat zij zich echt kunnen verbinden aan de plek en de gemeenschap uit de omgeving.
- Een intensieve tuin met voornamelijk één jarigen, waarvan de oogst direct aan consumenten uit de buurt wordt verkocht, zoals een CSA-tuin, al dan niet met zelf oogsten. Een CSA kan binnen een jaar na de start en aanleg al functioneel zijn en een inkomen voor de boeren opleveren.
- Een op permacultuur en agroforestry principes gebaseerde regeneratieve boerderij, van minstens 2 (tot > 20) hectare. Het zal lang duren voordat dit gedeelte is opgebouwd en voordat het rendement zal opleveren, in termen van geoogst voedsel en in economische termen.
- Een openbaar toegankelijk wandelpad, dat redelijk onderhouden wordt, met informatiebordjes over het concept van de boerderij en uitleg over de basisprincipes met voorbeelden.
- Een boerderijwinkel met alle producten van het eigen land en mogelijk ook met andere producten van boeren en makers uit de regio.
- Ligt ruim boven zeeniveau. Zo weten we zeker(der) dat de plek over 7 generaties (ca. 200 jaar) ook nog een oase kan zijn.
- Wordt holistisch gemanaged, dus genereert sociale, ecologische en economische winst
- Bouwt levende bodem!

Daarnaast wordt gestreefd naar de volgende eigenschappen, functies of elementen, maar deze zijn mogelijk niet op alle plekken bij de aanvang al mogelijk of nodig:

- Een ruimte voor workshops, lezingen en andere bijeenkomsten, waar regelmatig programma's georganiseerd worden, rondom aan het concept gerelateerde thema's.
- Verbinding met scholen, om ook kinderen en jongeren bij het concept te betrekken.
- Overnachtingsmogelijkheden in kamers in een gedeeld gebouw, bijvoorbeeld een oude stal, of in tiny houses op het terrein, waar medewerkers van de boerderij kunnen overnachten, of die verhuurd worden aan gasten.
- Bij voorkeur grenst de boerderij aan een bos en/of natuurlandschap, dat ook deels in eigendom is. En bij voorkeur is er water op het terrein.
- Bij voorkeur zijn alle gebouwen zelfvoorzienend – of worden dat gemaakt – in voorziening van water, elektra en warmte.

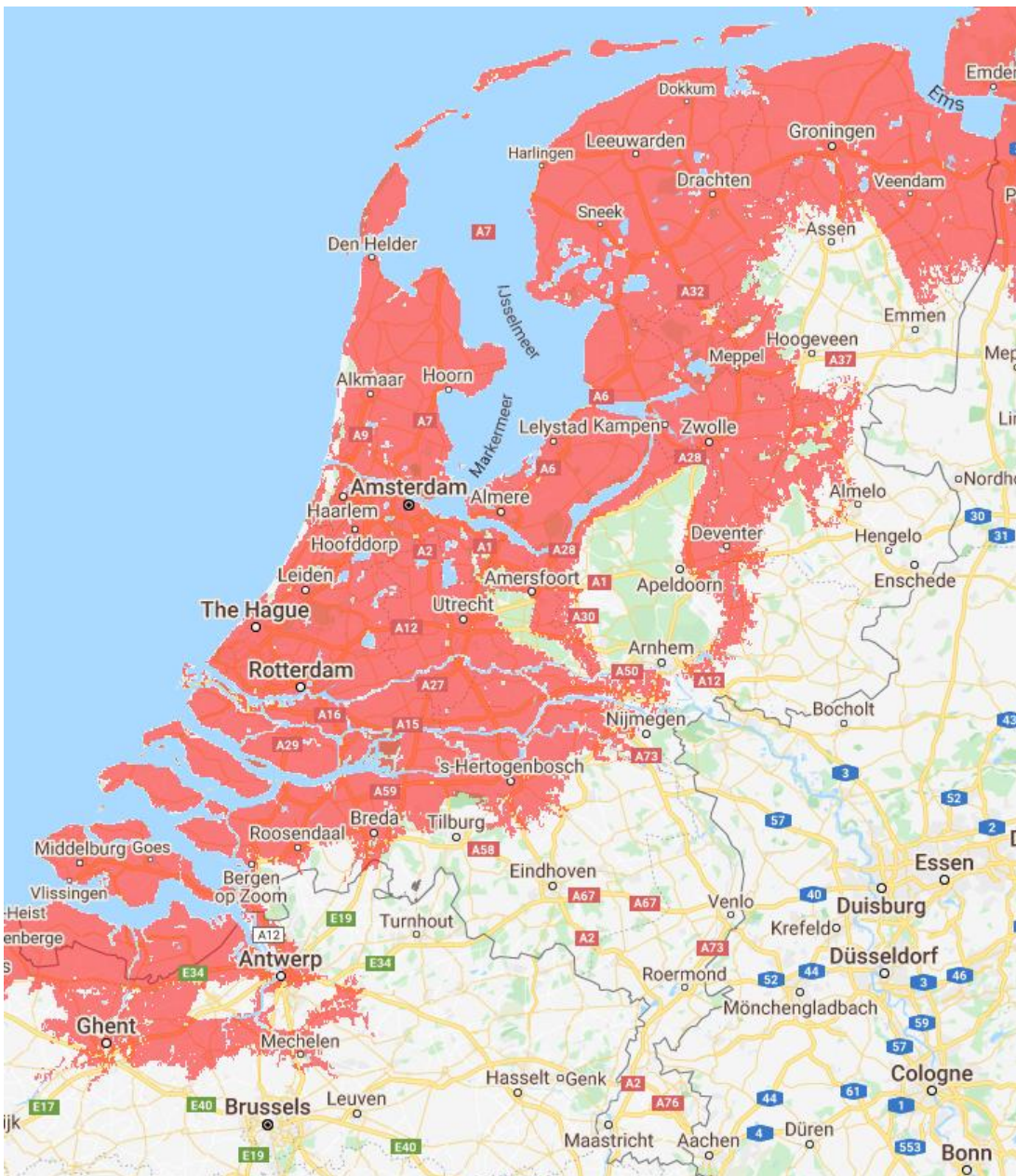
In de visie van Lenteland kunnen dieren op een regeneratieve boerderij een hele nuttige rol spelen in het beheer en onderhoud en het herstellen van de bodem en biodiversiteit. We zetten wel vraagtekens bij het consumeren van dierlijke producten, vanwege ethische, milieutechnische en gezondheidsredenen. Met name de ethische zijn in dit geval van belang, aangezien de milieu impact erg laag zal zijn. Vooralsnog is ons standpunt, dat de omzet van een boerderij slechts in beperkte mate mag bestaan uit verkoop van vlees.

De praktijk van de komende jaren zal ons leren of het realistisch is om al deze elementen, functies en eigenschappen op elke plek te realiseren.

Nogmaals, de eigenschappen van een ideaal stuk grond:

- De ligging (hoogte boven NAP, water, bos, natuur), bebouwing (woning, bijgebouwen) en bestemming (wonen, recreatie, agrarisch, natuur) van een stuk grond voldoen aan alle criteria van de modelboerderij, of de kans is redelijk dat dit binnen afzienbare tijd gerealiseerd kan worden.
- Het eigendom van de grond en de bebouwing is geheel door een nieuwe coöperatie te verkrijgen. Dat kan eventueel in samenwerking met de huidige eigenaar, als deze onderdeel wenst te worden van de coöperatie.

Nederland, 5 meter boven NAP

Structuur van de lokale coöperatie

Lenteland richt per regeneratieve boerderij een nieuwe coöperatie op, bij voorkeur met een naam die refereert aan de lokaliteit en de geschiedenis van het stuk grond, bijvoorbeeld: “De Blauwe Hoeve coöperatief U.A.”. Alle partijen die structureel interacteren met de coöperatie kunnen (of soms: moeten) er lid van worden.

Het gaat reikwijdte van dit beleidsplan te buiten, dus in een separaat document worden de details van het coöperatie-model verder uitgewerkt, hier wel enkele kernpunten en een samenvatting.

De coöperatie heeft grofweg 3 type belanghebbenden, in onderstaande onderverdeling wordt het model voor 3-voudig eigenaarschap van Economy Transformers losjes gevolgd.

Creatief eigenaarschap

Dit weerspiegelt het ondernemerschap en vakmanschap van de beheerders. De boeren geven invulling aan – en bewaken – dit type eigenaarschap in 3 rollen:

- als gevolmachtigde managers van de coöperatie
- als leden van de coöperatie
- als medebestuurders van de coöperatie.

De coöperatie biedt de boeren een veilige plek, langdurige toegang tot grond en een samenwerking met een flexibel in te vullen balans tussen bestaanszekerheid en ondernemerschap.

Economisch eigenaarschap

Dit weerspiegelt het gemeenschappelijk vruchtgebruik ten behoeve van de gemeenschap. Onder deze noemer vallen bijvoorbeeld burens, klanten, bedrijven of (semi-)overheden uit de regio, afnemers, leveranciers en de investeerder, als verstrekkers van ledenkapitaal. Al deze personen of bedrijven kunnen (of soms: moeten) lid worden van de coöperatie. Zij kunnen geen plek in het bestuur krijgen, hun rol is beperkt tot meepraten en stemmen in de Algemene Ledenvergadering.

Juridisch eigenaarschap

Dit weerspiegelt met name het blote eigendom van de grond, waarbij het principe van eeuwige commons leidend is. Stichting Lenteland bewaakt dit type eigenaarschap in het bestuur van lokale coöperaties. In de statuten van de coöperatie is geregeld dat voor transacties die met grond en eigendom of erfpacht te maken hebben, de stem van Lenteland nodig is. En in de statuten van stichting Lenteland is vastgelegd dat in het bestuur van Lenteland unanimititeit nodig is voor dit soort besluiten.

Vergelijking met andere initiatieven

Voor oprichting van de stichting is goed gekeken naar andere vergelijkbare organisaties. Als de visie van de oprichter voldoende zou terugkomen in een ander initiatief, zou hij zich hierbij hebben aangesloten en zijn vermogen op die manier aan het werk gezet hebben. Na een goede overweging is toch besloten een nieuw initiatief te starten. In onderstaande vergelijking wordt dat wat duidelijker. Een groot verschil is dat Lenteland eigenlijk functies van verschillende typen organisaties wil combineren en samenvoegen. Dit overzicht is zeker niet bedoeld om een mening te geven over wat beter is. Al onderstaande initiatieven zijn fantastische voorbeelden en Lenteland beschouwt hen als partners in de transitie die Lenteland ook nastreeft.

Andere stichtingen als kluis

Er zijn enkele andere stichtingen die grond kopen, met de intentie de grond vrij te maken en ter beschikking te stellen aan ecologische boeren. Stichting BD Grondbeheer (inclusief het recente samenwerkingsverband Aardpeer) is hier een voorbeeld van. Ook Grond van Bestaan heeft vergelijkbare doelstellingen. Lenteland onderscheidt zich op de volgende punten:

- We kiezen voorlopig voor een vaste invulling voor beheerde gronden, middels de Lenteland modelboerderij.
- We kiezen voor het beleggen van economisch eigendom in lokale coöperaties, waar het bij andere initiatieven centraal is, dus al het eigendom in één stichting
- Lenteland verzorgt ook financiering voor de exploitatie, niet alleen voor de grond.

Verder is er bij BD Grondbeheer nog sprake van pacht voor de boeren en rente voor de financiers, waarbij Lenteland principieel kiest voor “geen risicoloos voordeel uit bezit”. En bij Grond van Bestaan streeft men naar het afwaarderen van de grond tot € 0,-, daar kiezen we bij Lenteland bewust niet voor.

Herenboeren

Een vergelijking met Herenboeren is ook op zijn plaats. Lenteland ontwikkelt ook een bepaald format en wil dat repliceren, met enerzijds voldoende vrijheid en flexibiliteit voor lokale initiatieven en anderzijds de voordelen van een repliceerbaar model met ondersteuning vanuit een landelijke stichting. Verschillen zijn er ook:

- Lenteland is minder exclusief, leden hoeven geen € 2.000 in te leggen, het format is lossier en focust meer op boeren en grond dan op consumenten.
- De boeren zijn bij Lenteland meer ondernemer dan in loondienst, zoals bij Herenboeren.
- Lenteland kan met eigen vermogen boerderijen opstarten en probeert daarna vanuit de gemeenschap te herfinancieren.

Kulturland

Een mooi voorbeeld uit Duitsland is deze coöperatie. De werkwijze en doelstelling lijkt op BD grondbeheer, maar Kulturland heeft ook een juridisch model voor boerderijen. Zij zetten daarvoor Commanditaire Vennootschappen (CV's) op, waarin de boeren bestuurder zijn en Kulturland de commandiet. Verschillen met Lenteland:

- Lenteland is een stichting met boerderijen in een coöperatie, Kulturland is een coöperatie met boerderijen in een CV.
- Doelstelling Kulturland is ecologisch en regionaal gebonden boeren, bij Lenteland is er een iets scherper format voor een modelboerderij, met vastomlijnde functies en elementen.
- Kulturland werkt met pacht, Lenteland niet.
- De boerderijen staan, via de CV, bij Kulturland op de balans (centraal), bij Lenteland is dat decentraal, bij de coöperaties.

Land van Ons

Een mooi recent voorbeeld is Land van Ons, een landelijke coöperatie die gelden aantrekt en daarmee gronden aankoopt. De doelstelling is daarmee de biodiversiteit vergroten. Land van Ons toont erg mooi aan hoeveel mensen bereid zijn om te investeren in grond, met vergelijkbare doelstellingen, zonder dat ze een rendement verwachten. Verschillen met Lenteland:

- Biodiversiteit vergroten is een breed begrip, zo houdt Land van Ons zich bezig met weidevogels, boekweit verbouwen, voedselbossen aanleggen en nog meer. Lenteland heeft een smallere focus, middels de modelboerderijen.
- Ook Land van Ons is gecentraliseerd; één coöperatie die kapitaal ophaalt en stukken grond koopt. Lenteland streeft peer-to-peer financiering na, een investeerder weet straks precies van welke boerderij hij mede-eigenaar is.
- Land van Ons is gericht op gemeenschappelijk financieren, gronden kunnen verkocht worden als dat opportuun is. Lenteland wil gronden niet meer verkopen.

Andere regeneratieve boerderijen

Er zijn al veel CSA-initiatieven en enkele regeneratieve boerderijen. Bodemzicht is een erg mooi voorbeeld van hoe de Lenteland modelboerderij er uit kan zien. Zeer gemotiveerde en inspirerende ondernemers, een intensief stuk tuin met eenjarige gewassen en een groot stuk grond dat langzaam hersteld en aangeplant wordt voor agro-forestry. De boeren hebben ook een grote drive om anderen op te leiden en hun kennis te delen. Het enige nadeel: wonen op het erf is hier (nog) niet mogelijk, voor Lenteland is dit een vereiste.

Team

Lenteland start met een structuur, waarin een klein operationeel team belast is met het uitvoeren van dit beleidsplan. Het stichtingsbestuur bewaakt, op wat meer afstand van de dagelijkse bedrijfsvoering, de statuten en het beleidsplan en dit bestuur neemt de belangrijke beslissingen. Een Raad van Advies en ambassadeurs ondersteunt het team.

Operationeel team

In aanvang zal oprichter Wouter Veer de stichting ook als directeur vertegenwoordigen en de verantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van dit beleidsplan. Hij zal een operationeel team samenstellen, met mogelijk enkele mensen in loondienst, aangevuld met een flexibele schil van zelfstandige experts. Een eerste stap is het werven van een operationeel manager, die 3 tot 5 dagen per week samen met de directeur uitvoering zal geven aan het beleidsplan.

Bestuur

Het stichtingsbestuur houdt toezicht op - en adviseert aan - het operationele team. Besluiten die de volmacht van de directeur te boven gaan worden door het bestuur genomen, met een normale meerderheid. Besluiten voor onder andere het aankopen van grond of soortgelijke transacties (ook door een door de stichting bestuurde coöperatie) en besluiten voor het oprichten van coöperaties vereisen unanimititeit in het bestuur. Bestuurders zullen bij het nemen van hun besluiten handelen in de geest van dit beleidsplan en de statutaire doelstelling van de stichting.

Bij oprichting bestaat het stichtingsbestuur uit 3 mensen, te weten:

Derk Loorbach
voorzitter

Wouter Veer
penningmeester

Dorien Goris
secretaris

De voorzitter wordt voor 2 jaar benoemd en daarna streven we ernaar het bestuur uit te breiden met enkele mensen met een achtergrond die goed aansluit bij de hoofdthema's van Lenteland: het proces van "vergemeenschappelijken" (commoning) en/of (de transitie richting) regeneratieve landbouw.

De gevraagde tijdsbesteding van bestuursleden is beperkt tot ca. 4 vergaderingen per jaar en enkele tussentijdse momenten waarop sturing, advies of een besluit wordt gevraagd, op initiatief van de directeur. Bestuursleden ontvangen geen beloning voor hun bestuurswerkzaamheden en er mogen geen directe of indirecte verbanden zijn tussen activiteiten van de stichting en belangen van een bestuurslid, die een bestuurslid een onzakelijk voordeel op zou kunnen leveren.

Raad van Advies en ambassadeurs

Er wordt een Raad van Advies gevormd met enkele experts op het gebied van relevante thema's, zoals biodiversiteit, regeneratieve landbouw, gangbare landbouw, bestemmingen en regelgeving, financiering, grondeigendom, gemeenschapsmodellen, etc. Deze adviseurs dragen met hun advies en het inzetten van hun relevante netwerk bij aan de uitvoering van het beleidsplan. De adviseurs zijn beschikbaar voor het bestuur en het operationele team voor concrete hulpvragen.

Het is de opdracht van het bestuur om op de hoogte te blijven van de laatste meningen, inzichten en adviezen van deze raad en hiermee periodiek het beleidsplan te actualiseren.

Naast adviseurs zijn zij ook ambassadeurs van de stichting en dragen zij het gedachtengoed en de doelstellingen van Lenteland naar de buitenwereld uit.

De intensiteit van de samenwerking en de tijdsbesteding kan per adviseur verschillen. In ieder geval komt de Raad van Advies 4 tot 6 maal per jaar samen, online of offline, om met het operationele team de voortgang en ontwikkelingen te bespreken. Hier is het bestuur ook bij aanwezig.

Er is geen officiële, juridisch verbintenis van de adviseurs aan de stichting, zoals een registratie in het handelsregister. Adviseurs mogen voor hun werk naar eigen inzicht periodiek een rekening sturen, op basis van een schappelijk (non-profit) uurtarief.

Toekomstige structuur

Een ander mogelijk te overwegen bestuursmodel voor de toekomst bestaat uit een operationeel actief stichtingsbestuur, bestaande uit 2 of 3 mensen die uitvoering geven aan het beleidsplan en als manager de stichting dagelijks vertegenwoordigen.

Op wat meer afstand van de dagelijkse bedrijfsvoering staat dan een Raad van Toezicht, die (in tegenstelling tot de Raad van Advies) wel een officiële rol heeft en ook wordt opgenomen in bijvoorbeeld het handelsregister. Deze Raad van Toezicht zal onbezoldigd zijn en bestaan uit onafhankelijke experts, die toezicht houden op het meewerkende bestuur. Uiteraard is er in dit model nog steeds het operationele team en de Raad van Advies.

Financiering en crowdfunding

In aanvang zal de Wouter Veer, de oprichter van de stichting, de benodigde financiering verstrekken middels leningen. De stichting zal kort na oprichting de ANBI-status aanvragen bij de belastingdienst. Als deze status wordt toegekend zal de oprichter middels een periodieke gift het vermogen van de stichting op het gewenste niveau brengen, onder de voorwaarde dat de stichting dit als stamkapitaal aanhoudt.

Het stamkapitaal zal gebruikt worden voor het aankopen van grond en het financieren van de aanloopverliezen van de exploitatie van een boerderij. Voor elke lokale boerderij wordt een coöperatie opgericht, die eigenaar wordt van de grond en waarbinnen de exploitatie plaats zal vinden.

Nadat een lokale coöperatie is opgericht, er grond is aangekocht en de boeren een start hebben gemaakt met de exploitatie, zal Lenteland in samenspraak met de coöperatie proberen om gelden op te halen in de lokale gemeenschap, om de investeringen van Lenteland te herfinancieren. Hiermee worden lokale particuliere investeerders geleidelijk eigenaar van de coöperatie en dus (indirect) ook van de grond. Deze gelden vloeien terug naar Lenteland en zijn weer beschikbaar voor het opstarten van nieuwe coöperatieve boerderijen. Lenteland zal wel als bestuurder betrokken blijven bij de lokale coöperaties.

Deze beoogde herfinanciering is uiteraard geen vanzelfsprekendheid en we zullen alles uit de kast moeten trekken om dit te laten slagen, niet alleen de eerste keer, maar uiteindelijk vele tientallen keren. Er zal een zo stevig mogelijke crowdfund-propositie opgebouwd moeten worden, in de eerste plaats met een aansprekend verhaal en een aansprekende propositie. En uiteraard moeten alle relevante wetten en regels goed in beeld zijn en moet er een uitstekend technisch platform komen, om te zorgen dat alle administratie soepel verloopt.

De overheadkosten van Lenteland zullen met name bestaan uit personeelskosten voor het team, kosten van adviseurs en mogelijk wat andere kantoor of communicatiekosten. We zullen proberen om deze kosten elk jaar via donaties en subsidies gedekt te krijgen, zodat het stamvermogen ten goede kan komen aan het financieren van boerderijen. Indien dat onvoldoende lukt, kan ook een deel van het stamvermogen aangewend worden voor het dekken van overheadkosten of zullen daar andere financieringsbronnen voor gezocht worden. Een schatting van een begroting voor het eerste jaar staat in onderstaande tabel. In volgende jaren kunnen met name de personeelskosten flink oplopen.

Personeelskosten	€ 50.000
Advieskosten	€ 40.000
Kantoorkosten	€ 15.000
Communicatiekosten	€ 15.000
Totaal	€ 120.000

Plan van aanpak

Om tot een groot aantal boerderijen te komen, zullen er evenzoveel geschikte stukken grond en evenzoveel geschikte boeren gevonden moeten worden. Tevens zullen we al deze coöperaties moeten oprichten en herfinancieren. Voor al deze doelstellingen zullen robuuste en schaalbare processen ingericht moeten worden. Op deze plaats geen gedetailleerd stappenplan, maar op hoofdlijnen de aanpak, zoals we die nu voorzien voor in 2021.

Boerderijen

Lenteland zal een commissie samenstellen die de criteria bepaalt, waaraan stukken grond moeten voldoen en die mogelijke aankopen ook toetst aan deze criteria. Deze groep stelt een zoekprofiel op, op basis waarvan diverse externe partijen kunnen helpen met het zoeken naar geschikte grond. Dat kunnen rentmeesters, makelaars, provincies, gemeentes of andere organisaties zijn, maar ook enthousiaste particulieren, die in hun omgeving graag een Lenteland boerderij zien. We zullen ook de gewenste communicatie met grondeigenaren goed vastleggen. In ieder geval een wervende folder, waarin de verschillende manieren om een transactie met Lenteland aan te gaan worden beschreven, met name ook voor de situatie waarin een grondeigenaar betrokken wil blijven bij de gemeenschapsboerderij en de grond. Een gesprek over aankoop of een andere vorm van een transactie zal altijd plaats vinden, waarbij in ieder geval de onderwerpen uit de inleiding van dit plan uitvoerig besproken worden, zoals de visie op de huidige en toekomstige waarde van grond en aan wie dit zou moeten toekomen en het gewenste gebruik van de grond.

Boeren

Er zijn veel mensen geïnteresseerd in het wonen en werken op een “Biggest Little Farm”, maar er is meer nodig dan een romantisch toekomstbeeld. Samen met experts en enkele ervaren toekomstboeren zal Lenteland een document opstellen met een profiel, benodigde kennis en vaardigheden en criteria waar boeren aan moeten voldoen.

We zullen een stevig proces moeten opbouwen voor de werving en selectie en waarschijnlijk ook cursussen en opleidingen ontwikkelen, om de kans op succes voor iedereen zo groot mogelijk te maken.

Er wordt een uitgebreide propositie ontwikkeld voor de toekomstboeren, waarin omschreven wordt hoe een samenwerking met Lenteland eruit ziet en welke rollen, rechten en plichten er zullen zijn.

Crowdfund campagnes

Het succes van Lenteland staat of valt met ons succes in het herfinancieren van opgestarte boerderijen. Als dat niet voldoende lukt, kan Lenteland misschien hooguit 4 boerderijen realiseren. Om dit te bereiken zullen we het juridische raamwerk goed uitwerken, zodat de structuur praktisch en schaalbaar is en zodat de activiteiten binnen alle wet- en regelgeving vallen.

Het moeilijkste en meest spannende zal de uitdaging zijn om daadwerkelijk voldoende mensen te vinden, die willen investeren in hun “eigen” gemeenschapsboerderij. Om de kans van slagen hierop maximaal te maken, zullen we alle kennis en vaardigheden rondom crowdfunding en de juiste marketing en communicatie moeten inzetten die we kunnen vinden.

Samenvatting

Stichting Lenteland streeft naar een op lange termijn volhoudbaar voedselsysteem, zonder het gebruik van kunstmest, pesticiden en zware machines. Een systeem, dat bijdraagt aan de biodiversiteit, dat klimaatverandering afremt en adaptief is voor de inmiddels onvermijdelijke veranderingen. En Lenteland wil de commons herstellen; het bezit van grond moet weer gemeenschappelijk worden en we willen de verbinding tussen die grond, de boer en de consument nieuw leven inblazen. De stichting ontwikkelt een model voor regeneratieve gemeenschapsboerderijen en helpt deze opstarten en exploiteren.

Modelboerderij

Een Lenteland boerderij ligt ruim boven zeeniveau en bestaat uit 5 tot 50 hectare aaneengesloten land. Er is bij voorkeur ook een stuk bos, water en het sluit aan op bestaande natuurgebieden. Er is een woning op het erf voor de boeren en er zijn bijgebouwen voor nevenfuncties, zoals een winkel, bijeenkomsten en kleinschalig wonen. Er wordt een CSA-tuin gerealiseerd en op het overige land wordt gestart met bodemherstel en agroforestry.

Structuur

De stichting werkt met een bestuur, dat uit drie tot vijf mensen bestaat en een klein kernteam, belast met het uitvoeren van de plannen, aangevuld met externe experts en adviseurs. Voor elke boerderij wordt een separate coöperatie opgericht, die bestuurd wordt door Lenteland, de boeren en andere betrokkenen.

The commons

Het bezit van de grond ligt via een coöperatie bij de gemeenschap en er wordt notarieel en contractueel vastgelegd, dat de grond niet meer verkocht kan worden, zodat deze voor de eeuwigheid uit het particuliere speculatieve domein verdwijnt en ter beschikking blijft voor regeneratieve gemeenschapslandbouw.

Financiering

De stichting financiert de aankoop van geschikte stukken grond en de opstart van de exploitatie. Na de start van een boerderij geeft de coöperatie certificaten uit aan de gemeenschap, zodat het eigenaarschap van grond en bedrijf langzaam verschuift. Deze gelden komen terug naar Lenteland, die daarmee weer nieuwe boerderijen opstart.

Waarom nu?

De problemen die Lenteland wil aanpakken en regeneratieve landbouw als oplossing bestaan al lang, maar anno 2021 lijkt er voldoende draagvlak om te versnellen. Steeds meer grondeigenaren zoeken een toekomstbestendige en duurzame bestemming voor hun bezit, steeds meer regeneratieve boeren zoeken een plek om te gaan werken aan herstel, steeds meer consumenten willen betrokken zijn bij hun lokale voedselproducent en steeds meer financiers willen lokaal en duurzaam investeren. Lenteland slaat een brug tussen alle partijen en versnelt deze transitie.

